

ALEXANDRE LAMFALUSSY
DE WIJZE MAN ACHTER DE EURO

© Reuters

Gesprek met Christophe Lamfalussy,
Ivo Maes en Sabine Péters

DE WIJZE MAN ACHTER DE EURO

Alexandre Lamfalussy

 | LANNOO
CAMPUS

D/2014/45/155 – ISBN 978 94 014 1717 4 – NUR 791

Vormgeving cover: Lodewijk Joye

Vormgeving binnenwerk: Fulya Toper

Fotocredits: Reuters (omslag, pp. 2, 144), Archief Lamfalussy (pp.14-15, 19, 22, 33, 52, 69, 80, 87, 91, 182-183, 186), Belgaimage (pp.29, 36-37, 49, 61, 71, 81, 104-105, 132-133, 142-143, 148, 157, 161, 167), Archief Dupriez (p.55), Archief Camu (p.67), BIB (pp.93, 114-115, 118, 152-153, 171), BBL (p.101).

© De auteurs & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2013.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij, de boeken- en multimediativisie van Uitgeverij Lannoo nv

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag veelevoudigd worden en of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus

Erasme Ruelensvest 179 bus 101

3001 LEUVEN

BELGIË

www.lannoocampus.be

INHOUD

Voorwoord van Jacques de Larosière	7
Woord vooraf	10
Dankbetuiging	13
HOOFDSTUK 1	
Een familie van priesters	15
HOOFDSTUK 2	
De oorlogsjaren	29
HOOFDSTUK 3	
De opkomst van het communisme en de vlucht naar België	37
HOOFDSTUK 4	
Politiek vluchteling en student te Leuven	49
HOOFDSTUK 5	
Doctoraatsverhandeling in Oxford en huwelijk in Brussel	61
HOOFDSTUK 6	
Bij de economische diensten van de Bank van Brussel	71
HOOFDSTUK 7	
Een sabbatjaar in Yale	81
HOOFDSTUK 8	
Aan het hoofd van de Bank van Brussel	93
HOOFDSTUK 9	
La Relève, het Europees engagement en houding tegenover het communisme	105

HOOFDSTUK 10	
Basel: de BIB en de schulden crisis in Latijns-Amerika	115
HOOFDSTUK 11	
De euro in de steigers: het Europees Monetair Stelsel en het Comité-Delors	133
HOOFDSTUK 12	
De grondvesten van de Europese Centrale Bank	143
HOOFDSTUK 13	
De Europese financiële integratie en het voorzitterschap van het Comité van Wijzen	153
HOOFDSTUK 14	
Financiële stabiliteit: waarschuwingen van een wijze	161
HOOFDSTUK 15	
De financiële crisis en de schulden crisis in het eurogebied	171
HOOFDSTUK 16	
België, Corsica en Hongarije	183
BIJLAGEN	
<i>Lijst van afkortingen</i>	191
<i>Chronologie</i>	192
<i>Voornaamste publicaties</i>	202
<i>Index van aangehaalde personen</i>	207

VOORWOORD

Alexandre Lamfalussy is een van de markantste figuren van het hedendaagse internationale financiewezen.

Als centraal bankier heeft hij immers een grote invloed uitgeoefend op de monetaire toekomst van Europa.

Al heel lang is hij een overtuigd Europeaan, zodat hij zijn intelligentie en energie ten dienste heeft gesteld van Europa.

Daarnaast heeft Alexandre Lamfalussy een loopbaan als econoom opgebouwd. Als doctor in de economie aan de Universiteit van Oxford, doceerde hij aan de Université Catholique de Louvain, alsook aan de Yale-universiteit. Hij publiceerde een groot aantal gezaghebbende werken en artikels over financiële stabiliteit, over de globalisering en haar impact op de fragilisering van het systeem, en over de onvolmaaktheden van het internationaal monetair stelsel ...

Bovendien was Alexandre Lamfalussy, wat hem ook origineel maakt, werkzaam als operationeel bankier: hij bracht twintig jaar door in de Bank van Brussel, waar hij in 1971 voorzitter van het Directiecomité werd. Die jaren bij de bank verschaften hem een zeer diepgaande en praktische kennis van de markten en de risico's.

In 1976 betreedt hij de wereld van de centrale bankiers, die hij niet meer zou verlaten. Hij wordt door de Bank voor Internationale Betalingen gevraagd om de sleutelpost van economisch adviseur te aanvaarden. Van 1986 tot 1994 zou hij directeur-generaal van die instelling zijn. Tijdens die achttien jaar in de BIB zou Lamfalussy een centrale plaats innemen in alle grote debatten van de economische en financiële wereld: de deregulering van het wisselkoersstelsel, de buitensporige toename van de internationale kredietverlening, de effecten van de financiële innovatie en de inspanningen van Europa om een zone van monetaire stabiliteit te creëren. Over al die thema's heeft Alexandre Lamfalussy zich helder uitgesproken en hij heeft daarbij vaak controversiële standpunten ingenomen. In het licht van de latere gebeurtenissen moet worden erkend dat hij het doorgaans bij het rechte eind had en verder vooruitblikte.

Na te hebben deelgenomen aan de werkzaamheden van het Comité-Delors over de monetaire unie, is hij vanaf 1994 tot 1997 de eerste voorzitter van het Europees Monetair Instituut. In die hoedanigheid speelt hij een rol als grondlegger van de Europese Centrale Bank. Vóór de start van de ECB moesten de nationale centrale banken worden voorbereid op de eenmaking van het monetair beleid, met al wat dat inhield op het vlak van informatica, homogenisering van de vereffeningsstel-

sels, menselijke samenwerking tussen teams van technici die elkaar niet kennen ... Dankzij die zorgvuldige voorbereiding kon de ECB zonder problemen beginnen te werken.

In 2000 benoemt de Europese Raad Alexandre Lamfalussy aan het hoofd van een 'Comité van Wijzen', om voorstellen te formuleren voor een verbetering en een sterkere coördinatie van de mechanismen die ten grondslag liggen aan de besluitvorming op regelgevend vlak in Europa. De voorstellen – waarin vier niveaus in de procedures worden onderscheiden, van de richtlijn tot de technische teksten – werden in 2003 aangenomen en zouden orde helpen scheppen in wat eigenlijk een reglementaire jungle was.

Hoewel het nuttig is aan dat alles te herinneren in de inleiding op dit werk, klinkt het onvermijdelijk een beetje droog en technisch. 'Waar is de mens Lamfalussy?' 'Wie is hij?' zal men mij vragen. De herinneringen die hier in dialogovorm naar boven komen, spelen wonderwel in op die vragen.

Memoires of gedachtenissen zijn een gevaarlijk genre: ze stellen de auteur vaker bloot aan de antipathie dan aan de sympathie van de lezer. En de reden hiervoor is de houding die de schrijver zich aanmeet.

Hier is er geen sprake van een houding, enkel van bescheidenheid. Het boek bestrijkt het leven van Alexandre Lamfalussy vanaf zijn vroegste kinderjaren tot op heden. De antwoorden zijn doordacht, direct en bescheiden, zoals de auteur. We worden meegeslept in dat Hongaarse verleden dat nooit helemaal losgelaten werd door een man die de moed had in 1949, op negentienjarige leeftijd, clandestien uit zijn land te emigreren, om te ontkomen aan de greep van de Sovjets op de zielen en geesten.

Het is dus een vrije jongeman die kort na de oorlog in België aankomt. We kunnen die eenvoudige en mooie bladzijden lezen als een roman. Hij heeft geen bestaansmiddelen, maar blaakt van talent, intelligentie en werklust. België ontvangt hem, geeft hem alle kansen en beschouwt hem nooit als een vreemdeling. Hij raakt definitief geïntegreerd in de Belgische maatschappij, waar hij een uitzonderlijke loopbaan zal opbouwen en geluk in het gezinsleven zal vinden.

De fasen van dat leven worden zeer levendig en zonder de minste pretentie verteld. Het resultaat daarvan is dat we geen technische en vervelende tekst lezen, maar een verhaal van een 'echt' leven dat de lezer meesleept in een avontuur vol onvoor-

ziene wendingen, waarin de personages in enkele trekken worden geschetst en waar humor vaak op het appel is.

Ik wil hier aanbevelen dit relaas te lezen, niet alleen aan wie zich interesseert voor het internationale financiewezen, maar ook aan allen die belangstelling hebben voor de levensloop van een mens, aan wie nadenkt over wat de ‘rechtvaardigen’ kunnen doen om de andere op te vangen en aan wie soms de hoop verliest dat een ‘ander leven’ mogelijk is, zelfs voor de meest behoeftigen.

Jacques de Larosière

P.S. Ik wens aan mijn voorwoord nog toe te voegen wat niet in het boek wordt gezegd wegens de bescheidenheid van zijn auteur.

Alexandre Lamfalussy heeft zich soms vergist, zoals wij allen. Maar over de absoluut essentiële thema's had hij een juist beeld en heeft hij, als allereerste, de gemeenschap van de besluitvormers gewaarschuwd. Ik geef hiervan drie voorbeelden:

- ♦ In de jaren zeventig stelde hij de accumulatie van schulden aan de kaak, onder meer in Latijns-Amerika, en stelde hij een internationale regulering voor om excessen te vermijden (er werd niet naar hem geluisterd en in 1982 brak een zeer zware crisis uit).
- ♦ In dezelfde geest pleitte hij in 1979 voor een regeling inzake prudentieel toezicht om de kredietzeepbellen te bestrijden, eveneens zonder succes. Het, thans modieuze, begrip macroprudentieel toezicht op het financiële stelsel als geheel, werd dertig jaar eerder door Alexandre Lamfalussy bedacht.
- ♦ Hij was een van de eersten die argwaan koesterden tegenover de markten en de financiële innovatie, waarvan hij de gevaren zag. Als gewezen bankier wist hij dat de markten niet systematisch zichzelf regelen en dat financiële integratie zeker geen bron van stabiliteit is, aangezien ze grensoverschrijdende instellingen blootstelt aan verhoogde risico's.

J. de L.

WOORD VOORAF

In 1949 komt een jonge Hongaarse immigrant in België aan met een koffer en met enkele dollars op zak. Iets minder dan vijftig jaar later toont Alexandre Lamfalussy aan de pers de eerste ontwerpbiljetten van de euro, de tweede munt op wereldvlak. Dit boek is ontstaan omdat we een spoor en een aandenken wensten na te laten van die buitengewone Europese levensloop.

Wij wilden dat aandenken bewaren vanuit een drievoudig perspectief: dat van een docente geschiedenis met een passie voor Europa, dat van een journalist, maar vooral de oudste zoon, die ernaar streeft een bewogen familiegeschiedenis op te tekenen, en dat van een centraal bankier en professor, die gespecialiseerd is in het economische denken van Alexandre Lamfalussy.

Wij kozen voor een boek in gespreksvorm, aangezien Alexandre Lamfalussy nooit de tijd heeft willen nemen om zijn memoires te schrijven. Was dit uit schroom of omdat hij zijn blik altijd op de toekomst gericht houdt? In ieder geval hebben we moeten aandringen om hem zijn verhaal te laten vertellen. Het resultaat zijn achttien gesprekken van ongeveer anderhalf uur. Deze vonden plaats tussen 2010 en 2012, 's ochtends, in zijn huis te Ohain, in Waals-Brabant, waar hij sinds de jaren zestig met zijn echtgenote woont. Alexandre Lamfalussy heeft het manuscript tijdens de zomer van 2012 nagelezen en heeft enkele ophelderingen gegeven.

Na een gelukkige kindertijd in Hongarije, in een gecultiveerde omgeving met veel aandacht voor opvoeding, begint met de Tweede Wereldoorlog een periode waarin de repercussies van de geschiedenis een pijnlijke stempel drukken op het lot van de jonge Alexandre. Als student economie wordt hij na de oorlog toegelaten tot een universiteit die op het Sovjetmodel geënt is en die wordt geacht de elites van de natie te vormen. Hij beseft al snel dat het communistische regime hem niet toestaat zijn vrijheid van denken en meningsuiting te bewaren. Als politiek vluchteling en jonge student vertoeft hij te Leuven, in België, vaak in economische en Europese kringen. Vervolgens wordt hij toegelaten te Oxford, waar hij een proefschrift opstelt dat op de Belgische industriële wereld een grote invloed zou uitoefenen. Dit proefschrift zou voor hem de deuren openen tot de academische wereld aan de Université Catholique de Louvain en de Yale-universiteit en tot het voorzitterschap van de Robert Triffin International Foundation.

Nadat hij de Belgische nationaliteit heeft verworven, zet hij zijn loopbaan voort als commercieel bankier bij de Bank van Brussel, in een tijd waarin de geleidelijke beëindiging van het Bretton Woods-stelsel een periode van monetaire instabiliteit

inluïdt. Op 40-jarige leeftijd wordt hij voorzitter van de Bank van Brussel. Hij neemt uit die functie ontslag als gevolg van een omvangrijk wisselkoersverlies. Zijn loopbaan verschuift dan meer naar de centralebanksector, meer bepaald de Bank voor Internationale Betalingen (BIB) te Basel, vaak de ‘centrale bank der centrale banken’ genoemd, waar hij vanaf 1985 directeur-generaal wordt. Financiële stabiliteit wordt zijn belangrijkste zorg. Met zijn profetische blik is hij de spil van de pogingen die de BIB aanwendt om in de jaren zeventig een buitensporige schuldenlast van de ontwikkelingslanden te voorkomen. Vervolgens is hij in de jaren tachtig betrokken bij het beheersen van de schulden crisis in Latijns-Amerika. Hij wordt een van de vroegste voorvechters van de ‘macroprudentiële’ benadering van de BIB, die voor de stabiliteit van het financiële stelsel in zijn geheel pleit (en niet enkel van de afzonderlijke financiële instellingen). Zijn beheersing van de technische aspecten van het geld- en financieewezen zorgen ervoor dat hij een van de leden wordt van het Comité-Delors, dat de monetaire unie voorbereidde, en dat hij later aan de leiding komt te staan van het Europees Monetair Instituut, dat de eenheidsmunt op het getouw diende te zetten. Een opdracht die hijzelf bestempelde als ‘navigating in uncharted waters’.

Uit het oogpunt van de historica belichamen deze gesprekken de geschiedenis van de 20^e eeuw in de levensloop van een individu. Ook het talent van Alexandre Lamfalussy om moeilijke zaken eenvoudig uit te leggen, maken dit boek aantrekkelijk. Zijn getuigenis geeft ons een beter inzicht in zijn persoonlijkheid, zijn innerlijke overtuigingen en al wat als drijfveer en motivatie kon dienen voor de verwezenlijking van een belangrijke stap in de Europese opbouw: de invoering van de euro. Hij analyseert voor ons de huidige crisis die de euro doormaakt.

Alexandre Lamfalussy vormt, sinds de zomer van 2008, het kernthema van het onderzoekswerk van Ivo Maes. Deze wijdde verschillende studies aan hem: over het economische denken van de ‘jonge’ Lamfalussy;¹ de bijdrage van Lamfalussy tot de macroprudentiële benadering van de BIB,² en zijn visie op en inbreng in het proces van de Economische en Monetaire Unie in Europa.³ Alexandre Lamfalussy ver-

1 The young Lamfalussy: an empirical and policy-oriented growth theorist, WP NBB No.163, *Revue bancaire et financière/Bank- en Financieewezen*, July 2009, Vol. 73, p. 286-300.

2 On the origins of the BIS macro-prudential approach to financial stability: Alexandre Lamfalussy and financial fragility, WP NBB No. 176, *PSL Quarterly Review*, Vol. 63, 2010, p. 265-292.

3 The evolution of Alexandre Lamfalussy’s thought on European monetary integration (1961-1993), WP NBB No. 217, *Oeconomia*, Vol. 1, December 2011, p. 489-523.

schaft hier, met zijn getuigenis als insider, volkomen nieuwe inzichten in de weinig bekende rol van de BIB te Basel in de vrijwaring van de financiële stabiliteit en in de invoering van de euro.

Voor de journalist, en voor de zoon, vormt dit boek de gelegenheid om de geschiedenis te boek te stellen van een vader, maar ook van een zeer Europese familie, waarin Belgische, Hongaarse, Zwitserse, Duitse, Franse en Britse voorouders met elkaar verweven zijn. Heel wat verhalen waren reeds verteld tijdens familieavonden, maar nooit systematisch zoals in dit boek.

Die drievoudige blik plaatst deze gesprekken, naar wij hopen, in een ruimer perspectief. Hoewel wij ernaar gestreefd hebben ze zorgvuldig voor te bereiden, is het niet onze ambitie de lezer een wetenschappelijk werk aan te bieden, maar wel een dialoog met een man die een van de grondleggers van de euro was, alsook een voorvechter van financiële stabiliteit en een bevoorrechte getuige van een Europa in beweging tijdens de 20e eeuw.

Brussel, 8 april 2013

Christophe Lamfalussy

Ivo Maes

Sabine Péters

DANKBETUIGING

Van de talloze mensen die ons bij dit project hebben gesteund en die we niet allemaal kunnen vermelden, zouden we in het bijzonder de volgende personen willen bedanken:

Allereerst Alexandre Lamfalussy, die ons geduldig en voorkomend ontving, die bereid was op bepaalde gebeurtenissen terug te komen wanneer we om nadere toelichting vroegen en die zo nodig zijn persoonlijke papieren ging doorzoeken.

Anne-Marie Lamfalussy voor haar hartelijke ontvangst te Ohain bij al die gesprekken, voor het herlezen ervan en voor de bijzonderheden over familiegebeurtenissen die ze heeft aangedragen.

Stéphanie Guinard voor haar hulp bij het uitschrijven van de gesprekken.

Baudouin Lequarré en het team van Ichech Brussels Management School voor het aandachtig overlezen van ons manuscript.

Uitgeverij Lannoo-Racine, voor hun vertrouwen.

Catherine Servais en Benoît Godts voor hun suggesties, hun commentaar en hun dagelijks geduld.

Voorts danken wij de Nationale Bank van België en de Europese Centrale Bank voor hun steun en voor de vertaling van deze gesprekken in het Nederlands en het Engels. Onze erkentelijkheid gaat heel in het bijzonder uit naar de heren Luc Coene en Mario Draghi.

Ten slotte zijn wij Jacques de Larosière erg dankbaar voor zijn zeer mooi voorwoord en zijn aanmoedigingen die ons hebben gesterkt in ons project.

Uiteraard blijven de auteurs verantwoordelijk voor eventuele tekortkomingen.

Ch.Ly.

I.M.

S.P.

HOOFDSTUK 1

Een familie van priesters

Ik ben geboren op 26 april 1929, enigszins toevallig in Kapuvar. Mijn ouders woonden op dat ogenblik in Lenti, in het zuidwesten van Hongarije, in een weinig ontwikkeld gebied. Mijn moeder bracht me liever ter wereld in Kapuvar, waar mijn grootouders woonden en waar zich een behoorlijk ziekenhuis bevond. Kapuvar was toen een groot dorp en is nu een stad, op 40 km van Sopron. Mijn moeder keerde onmiddellijk terug naar Lenti. Op een dag ben ik eens naar een reeks conferenties in Lenti gegaan. De burgemeester zei me: 'We zoeken overal uw akte van geboorte! U bent niet geregistreerd.' Kapuvar wil me ook ereburger maken, zoals ik dat al ben in Lenti. Maar ik kan geen ereburger worden op twee geboorteplaatsen ...

Wat deden je grootouders van moederszijde, de Rimlers, te Kapuvar?

Mijn grootvader van moederszijde was directeur-generaal van de bossen van de familie Esterhazy. Mijn vader, die ingenieur van Waters en Bossen was, volgde hem in 1937 op.

Waar kwamen de Rimlers vandaan?

Het is een familie afkomstig uit Nagyvarad (Oradea) in Transsylvanië, een stad die thans in Roemenië ligt, op 10 km van de huidige grens met Hongarije. Het was een familie van protestanten en juristen. De broer van mijn grootvader was tot in 1918 de laatste burgemeester van Nagyvarad. Voordien was hij advocaat geweest. Nagyvarad was een zeer levendige stad. Ze werd het kleine Parijs van die streek genoemd. De Rimlers zijn duidelijk van Germaanse oorsprong, maar studies wijzen uit dat ze zich nagenoeg zeker sinds de 18^e eeuw in Hongarije hebben gevestigd. Ze zijn er waarschijnlijk aangekomen toen het tijdens het bewind van Maria-Theresia verwoeste Hongarije opnieuw werd bevolkt. Zij hadden dus geen Germaanse banden meer, ze spraken zelfs geen Duits.

Ingenieur van Waters en Bossen, was dat een familietraditie?

Mijn grootvader was de eerste van de Rimlers en de traditie leefde voort in een van zijn twee zonen. Dat mijn vader ingenieur van Waters en Bossen was, heeft niets te maken met de Rimlers. Hij was afgestudeerd vóór hij mijn moeder ontmoette. Die traditie van ingenieurs van Waters en Bossen was vrij belangrijk in Hongarije. Koningin Maria-Theresia had in het huidige Slowakije twee grote scholen opgericht: de Mijnschool en de school van Waters en Bossen. Deze laatste is waarschijnlijk de oudste school van Europa. Ze werd ongeveer rond 1740 opgericht. Alle leerlingen die uit deze school kwamen, gaven blijk van een vrij uitzonderlijke korpsgeest.

Een deel van hen werkte in de staatsbossen en de anderen in de grote particuliere eigendommen.

Werden die ingenieurs beschouwd als leden van een burgerstand?

Ja.

Een burgerstand in dienst van de aristocratie?

Nee, niet noodzakelijk, aangezien ten minste de helft van hen in de staatsbossen werkte. Na het verdrag van Trianon, toen Opper-Hongarije werd afgescheurd van Hongarije, week de school van Waters en Bossen uit naar Sopron. Daar is ze nu nog altijd. De Mijnschool werd onder het communistische regime bij een andere universiteit ondergebracht. Opmerkelijk was de korpsgeest van de studenten, die het communistische regime overleefde. Toen de grote boscigendommen in 1947 werden genationaliseerd, veranderden die mensen niet van beroep. De grote eigendommen werden opgenomen in de staatsbossen.

Wanneer waren die grote eigendommen tot stand gekomen?

Vanaf de middeleeuwen maar vooral na de verjaging van de Turken. Er was een tijd dat de Hunyadi, een adellijke familie, tot een derde van Hongarije bezaten. Vergeet niet dat Hongarije lange tijd een agrarisch land bleef. De industrialisatie ving in het begin van de 19^e eeuw aan, maar concentreerde zich grotendeels op Boedapest, dat een van de grote industrie centra van Europa werd. De rijkdom van Hongarije was ook te danken aan de mijnen in Transsylvanië en in Slowakije. Historisch gezien waren de goudmijnen zeer belangrijk. In de 13^e eeuw was Hongarije de grootste producent van goud in Europa, wat de Harpad-dynastie, de koninklijke familie, op gelijke voet stelde met alle grote landen. Ze waren in de 13^e - 14^e eeuw rijker dan de koning van Engeland of zelfs de koning van Frankrijk.

En bezaten de Esterhazy's destijds veel grond?

De Esterhazy's bezaten nagenoeg 200 000 ha, voor de helft grote landbouwbedrijven en voor de andere helft bossen. En het is in de bosbouw dat mijn familie heeft gewerkt. De oppervlakte van de boscigendommen bedroeg ongeveer 100 000 hectare in drie zeer compacte groepen: het gebied Sopron-Kapuvár, de streek van Lenti en het gebied bij de Donau. De reden waarom mijn vader zo bekend is in Hongarije, is omdat hij als gewestelijk directeur van de bossen van Lenti, een bosgebied van 30 000 ha, de eerste was om een totaal geïntegreerde exploitatie te ontwikkelen. Hij legde spoorlijnen aan en installeerde een telefoonnet. Hij richtte ook verschei-

dene grote zagerijen op. De hele bosontginning, van het planten van de bomen tot de zagerijen, was geïntegreerd.

Laat het ons even hebben over de andere familietak, de Lamfalussy's. Waar kwamen zij vandaan?

Het was een vooral kerkelijke, Hongaarse familie die behoorde tot de geünieerde katholieke kerk. Ze hoorden de mis in het Hongaars. Wij hebben in die streek nog neven die pastoor zijn.

Van welke streek was de familie Lamfalussy afkomstig?

Van het noordoosten, uit de hoek van Subkarpatisch Oekraïne met Roemenië.

Buiten het huidige grondgebied van Hongarije?

Inderdaad. Maar het leeuwendeel van de familie is afkomstig van Buj, dat nog altijd in Hongarije ligt. Ze waren allen pastoor in Buj! Een van hen maakte zelfs deel uit van de raad van bisschoppen van Hongarije. Buj heeft altijd in Hongarije gelegen, maar de grens met Subkarpatisch Oekraïne is slechts twintig km ver. Subkarpatisch Oekraïne is altijd bewoond geweest door de Ruthenen, een bergvolk, maar een strook van dat gebied behoort tot de Grote Hongaarse Laagvlakte en deze wordt nog steeds bewoond door Hongaren. Er zijn er ongeveer 150 000. Deze mensen wonen in Oekraïne maar Buj ligt in Hongarije.

Van moederszijde had u een protestantse familie en van vaderszijde een katholieke. In welk geloof werd uzelf opgevoed?

Als katholiek. Ik ben opgevoed in een katholieke lagere school en vervolgens in het lyceum van de benedictijnen van Sopron. Mijn grootvader van moederszijde was teleurgesteld. Hij had liever gewild dat ik protestant werd. Aan het einde van de 19^e eeuw hadden het Vaticaan en de Hongaarse Staat een akkoord gesloten waarin werd vastgelegd dat in gemengde huwelijken de meisjes de godsdienst van de moeder zouden volgen en de jongens die van de vader. Dit verklaarde waarom mijn grootmoeder Rimler rooms-katholiek was, net als mijn moeder, terwijl mijn beide ooms Rimler protestant waren.

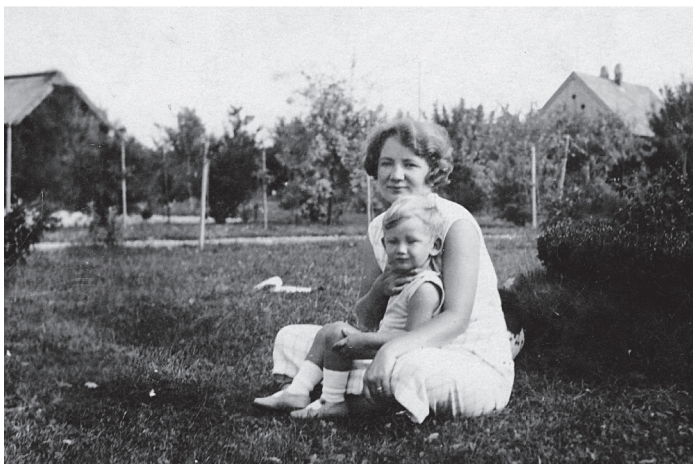
Was die religieuze dimensie belangrijk in uw kinderjaren?

Dit is een van de zeldzame dingen waar Hongarije trots mag op zijn: er is in dat land nooit een godsdienstoorlog geweest. De Habsburgers stelden een discriminerend systeem in maar legden in Hongarije, ten tijde van Maria Theresia, religieuze

verdraagzaamheid op. Drie godsdiensten bestonden naast elkaar: het katholicisme, en voor de protestanten het calvinisme en het lutheranisme.

Wat is de etymologie van de naam Lamfalussy?

Letterlijk betekent de naam 'uit het dorp van Lam'. 'Falu' wil zeggen 'uit het dorp van'. De uitgang 'ssy' verwijst naar de adelstand. Het gaat om een adel zonder titel die voortvloeide uit kerkelijke functies. De adelstand was zeer omvangrijk in Hongarije. Aan het begin van de 19^e eeuw maakte de adel 5 % van de bevolking uit. Lamfalussy is een ongebruikelijke naam in Hongarije. Niemand weet waar het dorp Lam lag. Er zijn andere Lamfalussy's in Hongarije, maar er werden geen banden met onze familie gevonden.

Als kind met zijn moeder, in Hongarije.
(Familie Lamfalussy)

Je vader, mijn grootvader, was nochtans geboren als Mihailovics?

Dat klopt; de familie Mihailovics was van Slavische oorsprong. Zijn ouders overleden in de jaren dertig, in Slowakije. Ze liggen er begraven in een graf met Hongaarse opschriften. De Slowaken protesteren trouwens nog altijd omdat ze me als een Slowaak beschouwen. Ik heb hun gezegd dat ze naar het graf van mijn grootouders Mihailovics moesten gaan kijken.

Waarom heeft je vader voor de naam Lamfalussy gekozen?

Mijn grootvader werd geboren als Mihailovics, mijn grootmoeder als Lamfalussy en toen beiden waren overleden, was de familie Lamfalussy aan het uitsterven. Na de dood van mijn beide grootouders besloot mijn vader de naam Lamfalussy aan te nemen. Hij en ik werden geadopteerd door de enige overlevende Lamfalussy, namelijk zijn tante, de zuster van mijn grootmoeder. De Lamfalussy's vormden het meer historische deel van de familie en waren van lage adel. Een typisch Hongaarse adel, aangezien 5 % van de bevolking adellijk was, dus dat heeft niet dezelfde betekenis. We behielden dus de naam Lamfalussy, die aan het verdwijnen was, omdat er in die tak enkel meisjes waren. En toen mijn grootvader overleden was, had mijn grootmoeder aan mijn vader gezegd: 'Je moet absoluut de naam Lamfalussy aannemen.' Wat hij dan ook deed. Ik ben geboren als Mihailovics, maar heb die naam slechts twee jaar gedragen. Door de adoptie werd onze naam veranderd.

Was die tante ongehuwd?

Ze was inderdaad niet gehuwd. Ik heb een majestueuze stamboom. De familie symboliseert werkelijk Centraal-Europa. Mijn overgrootouders hadden maar liefst acht namen: vier Hongaarse namen, twee Duitse namen, één Poolse naam en één Slowaakse naam.

De priesters onder uw voorouders, waren dat Lamfalussy's?

Ja, maar de Mihailovics waren ook priesters!

De middenklasse van het ancien régime?

Dat was inderdaad de middenklasse. Ze waren allemaal theoloog en hadden dus een universitaire studie gevolgd. Van mijn grootmoederszijde waren ze protestant. Sommigen waren advocaat geweest.

Waren het welgestelde kringen, die rijkelijk leefden?

O nee, ze kwamen uit een bescheiden omgeving, zeer bescheiden. Maar ze hadden een status en ze hadden een universitaire studie in theologie volbracht. Het was een intellectuele omgeving, een burgerfamilie die ontstond in een landelijk kader. Heel mijn familie is een vrij getrouwe weergave van de ontwikkeling van de gemiddelde burgerij, met betrekkelijk grote verschillen in inkomen. Maar al die geestelijken, ook aan protestantse zijde, leefden eenvoudig. Ze werden erg gerespecteerd. Mijn gemengde voorgeslacht is relatief typisch voor Hongarije. Er bestaan vrijwel geen louter Hongaarse gezinnen. Er waren enorm veel migraties. De Turkse oorlogen hebben een deel van de bevolking uitgeroeid en toen het grondgebied opnieuw werd bevolkt, was dat met Duitsers of Slowaken. Deze laatsten waren aan de Ot-